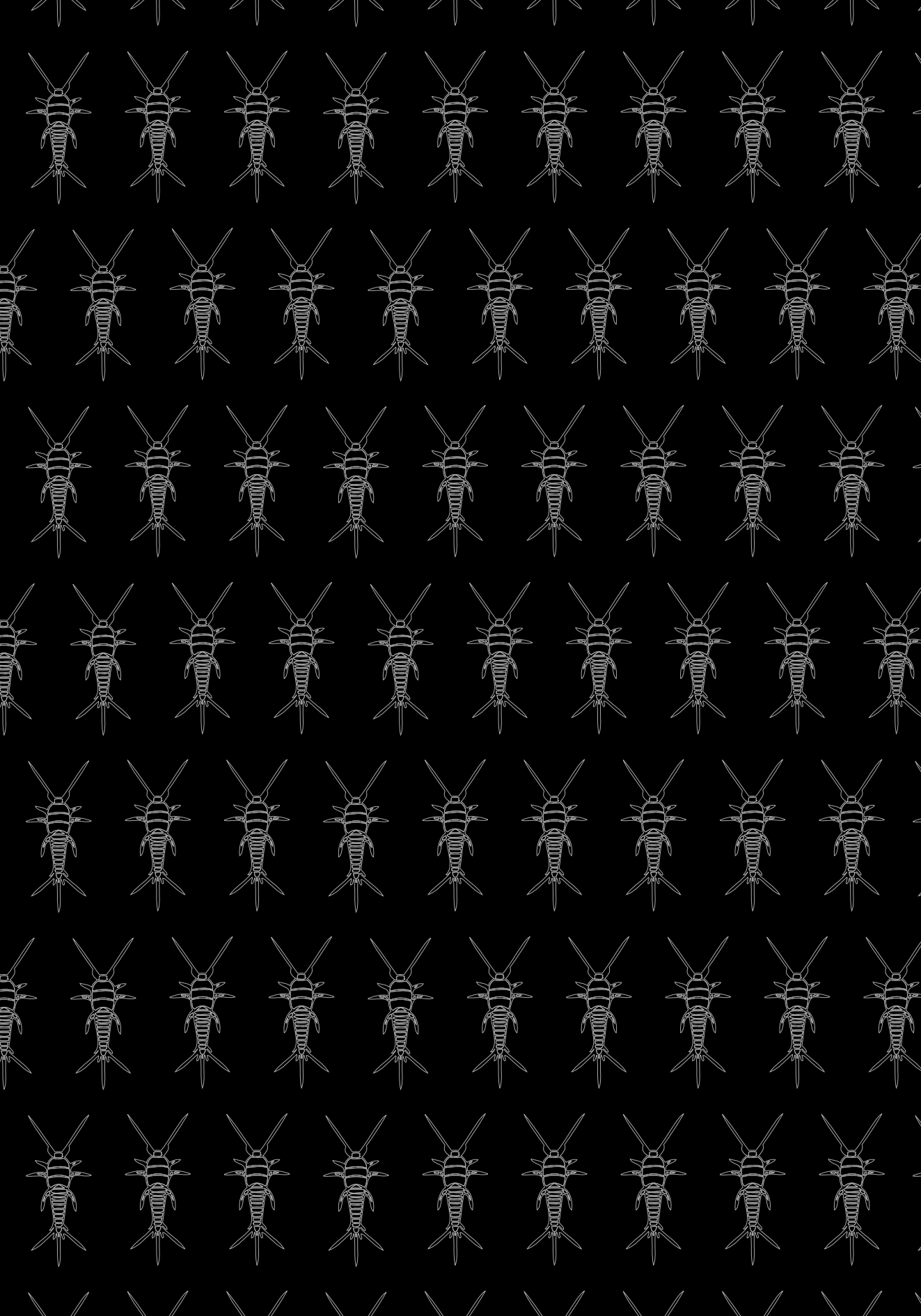
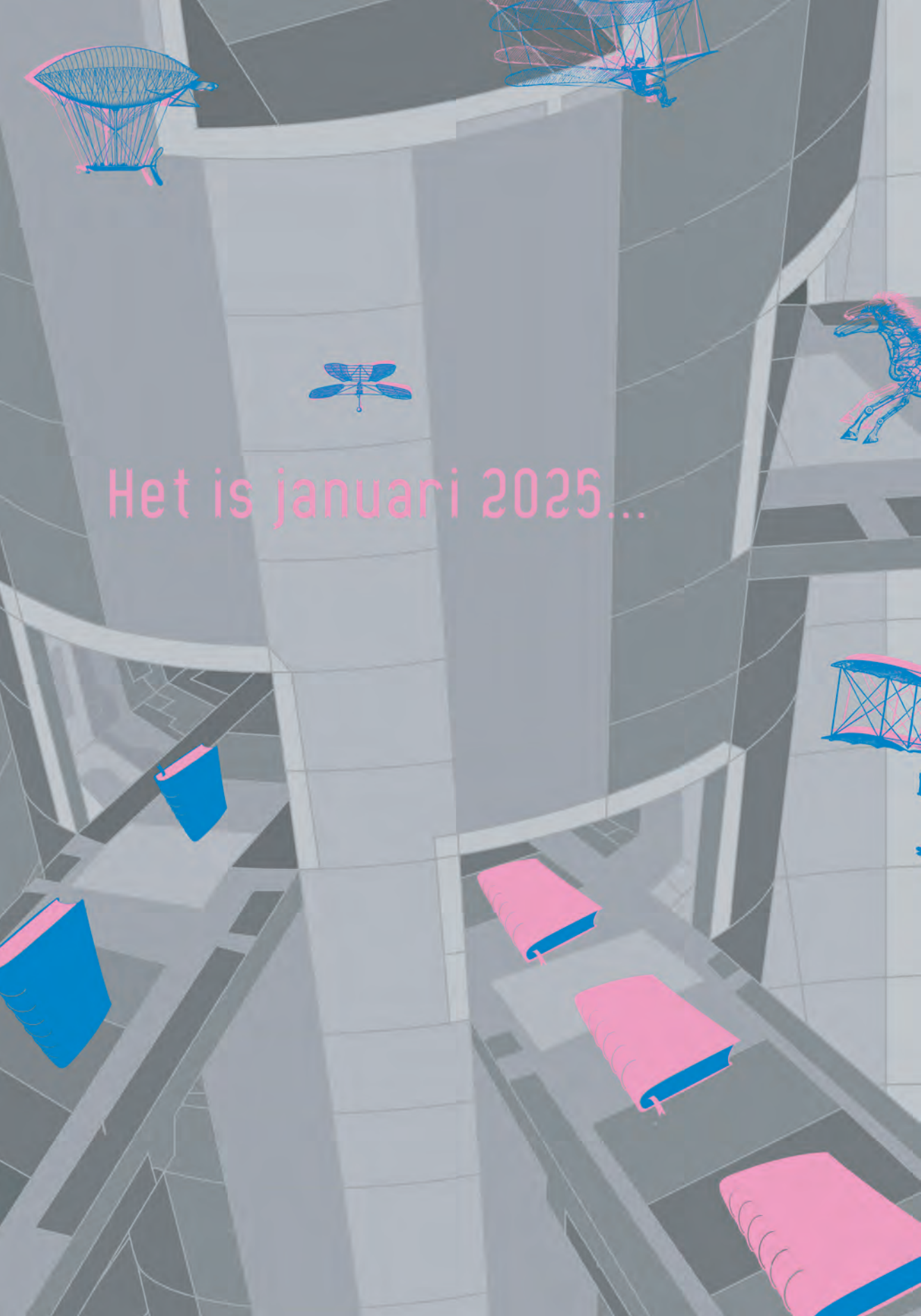

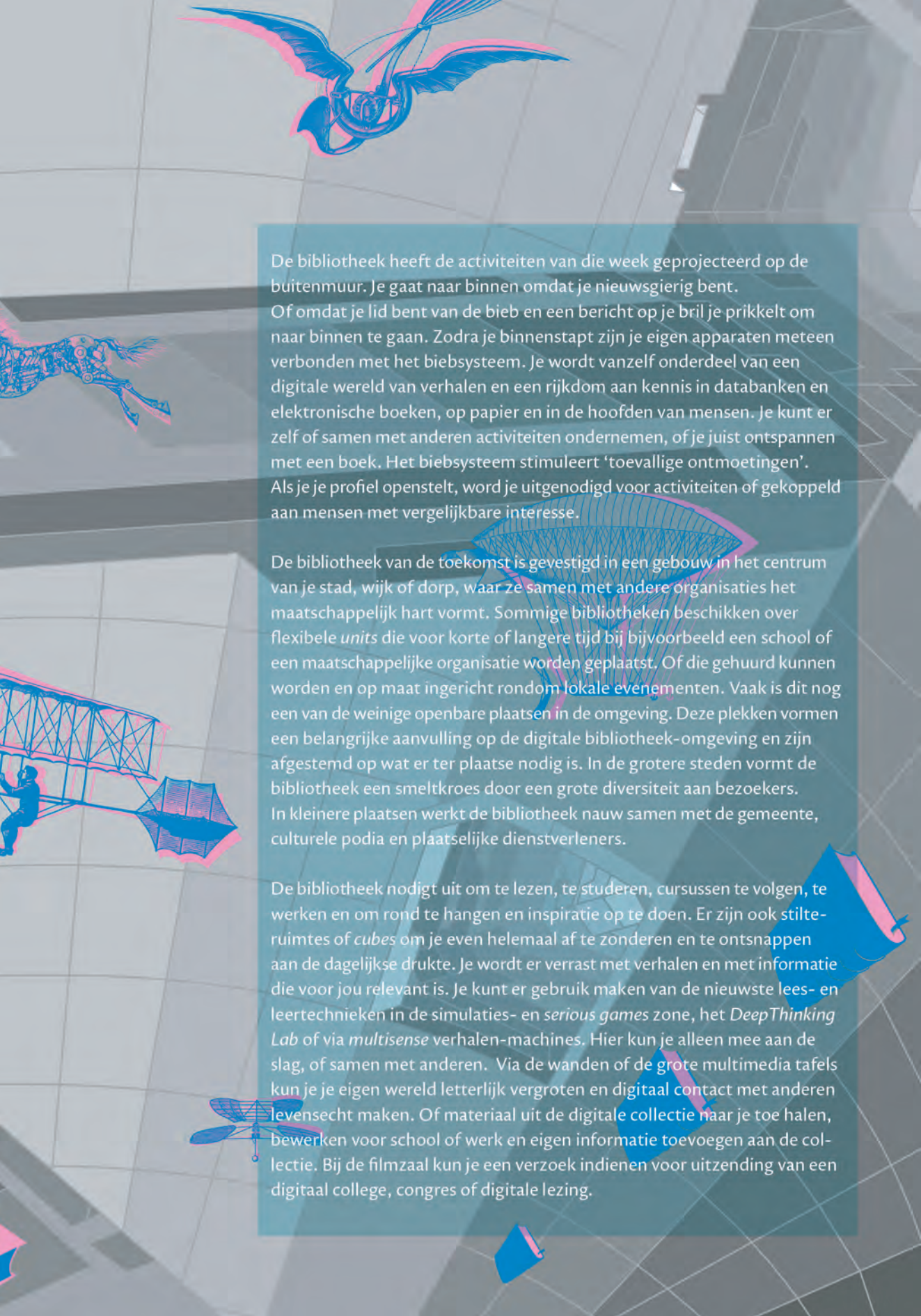
Bibliotheek van de toekomst

knooppunt voor kennis, contact en cultuur

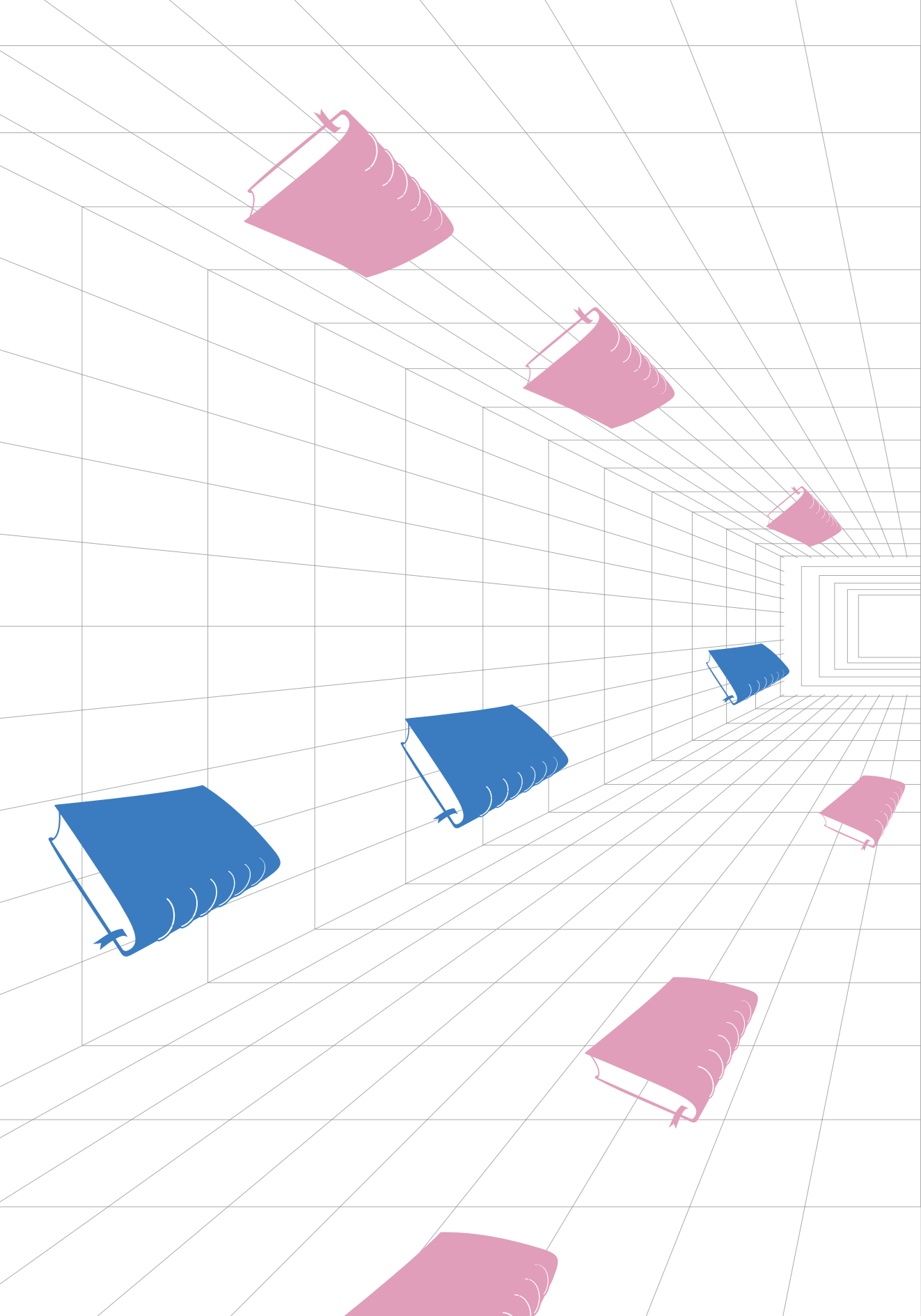
Het is januari 2025...

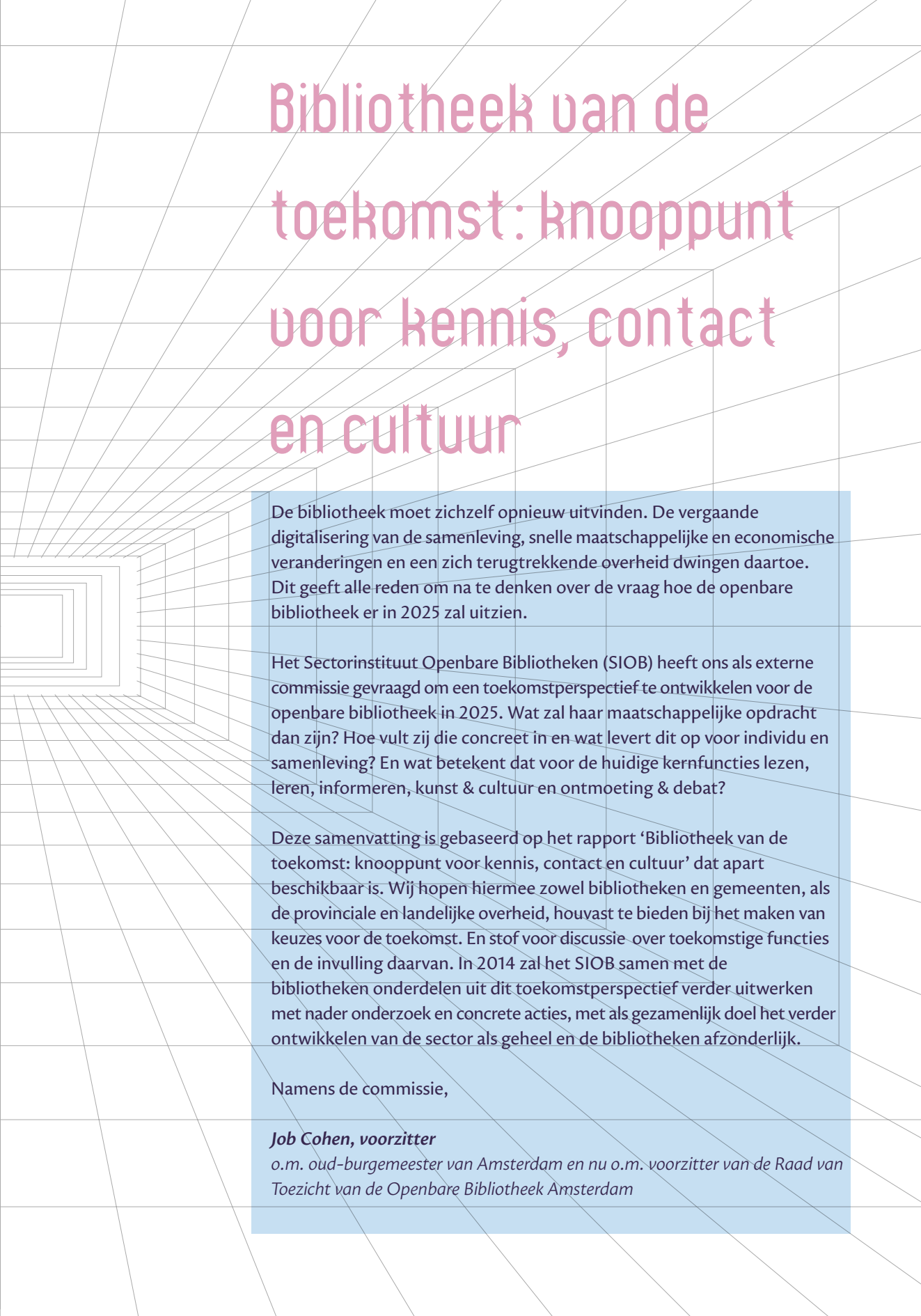

De bibliotheek heeft de activiteiten van die week geprojecteerd op de buitenmuur. Je gaat naar binnen omdat je nieuwsgierig bent. Of omdat je lid bent van de bieb en een bericht op je bril je prikkelt om naar binnen te gaan. Zodra je binnenstapt zijn je eigen apparaten meteen verbonden met het biebsysteem. Je wordt vanzelf onderdeel van een digitale wereld van verhalen en een rijkdom aan kennis in databanken en elektronische boeken, op papier en in de hoofden van mensen. Je kunt er zelf of samen met anderen activiteiten ondernemen, of je juist ontspannen met een boek. Het biebsysteem stimuleert 'toevallige ontmoetingen'. Als je je profiel openstelt, word je uitgenodigd voor activiteiten of gekoppeld aan mensen met vergelijkbare interesse.

De bibliotheek van de toekomst is gevestigd in een gebouw in het centrum van je stad, wijk of dorp, waar ze samen met andere organisaties het maatschappelijk hart vormt. Sommige bibliotheken beschikken over flexibele *units* die voor korte of langere tijd bij bijvoorbeeld een school of een maatschappelijke organisatie worden geplaatst. Of die gehuurd kunnen worden en op maat ingericht rondom lokale evenementen. Vaak is dit nog een van de weinige openbare plaatsen in de omgeving. Deze plekken vormen een belangrijke aanvulling op de digitale bibliotheek-omgeving en zijn afgestemd op wat er ter plaatse nodig is. In de grotere steden vormt de bibliotheek een smeltkroes door een grote diversiteit aan bezoekers. In kleinere plaatsen werkt de bibliotheek nauw samen met de gemeente, culturele podia en plaatselijke dienstverleners.

De bibliotheek nodigt uit om te lezen, te studeren, cursussen te volgen, te werken en om rond te hangen en inspiratie op te doen. Er zijn ook stilte-ruimtes of *cubes* om je even helemaal af te zonderen en te ontsnappen aan de dagelijkse drukte. Je wordt er verrast met verhalen en met informatie die voor jou relevant is. Je kunt er gebruik maken van de nieuwste lees- en leertechnieken in de simulaties- en *serious games* zone, het *DeepThinking Lab* of via *multisense* verhalen-machines. Hier kun je alleen mee aan de slag, of samen met anderen. Via de wanden of de grote multimedia tafels kun je je eigen wereld letterlijk vergroten en digitaal contact met anderen levensecht maken. Of materiaal uit de digitale collectie naar je toe halen, bewerken voor school of werk en eigen informatie toevoegen aan de collectie. Bij de filmzaal kun je een verzoek indienen voor uitzending van een digitaal college, congres of digitale lezing.

Bibliotheek van de toekomst: knooppunt voor kennis, contact en cultuur

De bibliotheek moet zichzelf opnieuw uitvinden. De vergaande digitalisering van de samenleving, snelle maatschappelijke en economische veranderingen en een zich terugtrekkende overheid dwingen daartoe. Dit geeft alle reden om na te denken over de vraag hoe de openbare bibliotheek er in 2025 zal uitzien.

Het Sectorinstituut Openbare Bibliotheken (SIOB) heeft ons als externe commissie gevraagd om een toekomstperspectief te ontwikkelen voor de openbare bibliotheek in 2025. Wat zal haar maatschappelijke opdracht dan zijn? Hoe vult zij die concreet in en wat levert dit op voor individu en samenleving? En wat betekent dat voor de huidige kernfuncties lezen, leren, informeren, kunst & cultuur en ontmoeting & debat?

Deze samenvatting is gebaseerd op het rapport 'Bibliotheek van de toekomst: knooppunt voor kennis, contact en cultuur' dat apart beschikbaar is. Wij hopen hiermee zowel bibliotheken en gemeenten, als de provinciale en landelijke overheid, houvast te bieden bij het maken van keuzes voor de toekomst. En stof voor discussie over toekomstige functies en de invulling daarvan. In 2014 zal het SIOB samen met de bibliotheken onderdelen uit dit toekomstperspectief verder uitwerken met nader onderzoek en concrete acties, met als gezamenlijk doel het verder ontwikkelen van de sector als geheel en de bibliotheken afzonderlijk.

Namens de commissie,

Job Cohen, voorzitter

o.m. oud-burgemeester van Amsterdam en nu o.m. voorzitter van de Raad van Toezicht van de Openbare Bibliotheek Amsterdam

lezen is de basis

De primaire taak van de bibliotheek begint bij geletterdheid in brede zin. Lezen is de basis voor het verwerven van kennis en stimuleert verbeeldingskracht en creativiteit. Dat is eens te meer van belang in een samenleving die zich heeft ontwikkeld tot een kennissamenleving. Ondersteuning van leesbevordering en promotie van de lees- en literaire cultuur behoort daarom ook in de toekomst tot het hart van de dienstverlening van de openbare bibliotheek.

De bibliotheek inspireert en stimuleert lezers en potentiële lezers, verrast hen met en gidst hen naar het aanbod van boeken en verhalen. Ze is de vanzelfsprekende professionele partner van het onderwijs en een belangrijke speler in de aanpak van laaggeletterdheid.

stimulerende leeromgeving

Voor mensen die het formele onderwijs hebben verlaten en zich in de loop van hun leven verder willen ontwikkelen, is de bibliotheek een plaats voor persoonlijke ontwikkeling.

De nieuwe manieren waarop mensen zich organiseren, waarop ze produceren, leren en innoveren, vraagt daarbij van de bibliotheek dat ze zich ook richt op het ontwikkelen van andere belangrijke vaardigheden die de 21ste eeuw, meer dan ooit, van mensen vraagt.

Vaardigheden als samenwerken, creativiteit, communiceren, problemen oplossen en kritisch denken. Door het bieden van een stimulerende omgeving biedt ze een platform waar mensen kunnen samenkomen, kennis kunnen delen en deze vaardigheden kunnen verwerven.

Daarnaast speelt de bibliotheek een uitnodigende en gidsende rol. De bibliotheek daagt uit tot verdieping, verbreding, zelfstudie en zelfontplooiing en gidst mensen naar aanbieders van opleidingen, cursussen of workshops.

De bibliotheek is daarbij niet alleen gericht op het verkleinen van achterstanden, maar ook op het verder ontwikkelen van talent. De bibliotheek is er voor zoveel mogelijk Nederlanders.

1

Wat is de kern van de opdracht van de openbare bibliotheek?

IN 2025

De kern van de opdracht van de openbare bibliotheek is bijdragen aan en de basis vormen voor de kennis- en informatiesamenleving.

De bibliotheek is hierin een onmisbare schakel. De opdracht bestaat uit het stimuleren, ondersteunen, faciliteren en toerusten van burgers om mee te kunnen doen en bij te kunnen dragen aan de moderne kennissamenleving. In het verlengde daarvan speelt de bibliotheek een belangrijke sociaal-culturele rol.

toegang tot informatie

Naast lezen is ICT-geletterdheid een basisvaardigheid voor deelname aan de samenleving en het kunnen verwerven en uitwisselen van kennis. Het gaat hierbij niet eens zozeer om de omgang met techniek, maar om de juiste omgang met en interpretatie van informatie. In deze steeds complexere, informatierijke wereld wordt het voor mensen lastiger om hun weg te vinden. De bibliotheek zorgt ook in 2025 nog voor laagdrempelige toegang tot informatie, want informatie is ook dan niet altijd en overal en voor iedereen beschikbaar. Niet alle informatie is gedigitaliseerd en wat digitaal beschikbaar is, is niet per definitie gratis voor iedereen toegankelijk. Daarnaast zal ook in 2025 niet iedereen over de nieuwste apparatuur kunnen beschikken om informatie te kunnen raadplegen. Bibliotheken zijn experts in het vinden en verbinden van informatie en in informatieoverdracht. Om mensen te ondersteunen in een wereld van overdaad aan informatie, te inspireren en te verrassen met nieuwe perspectieven, moeten zij hun rol als betrouwbare adviseur opnieuw inrichten.

dynamische ontmoetingsplek

In een samenleving die individualiseert, biedt de bibliotheek bij uitstek een plaats voor ontmoeting. In stad, wijk en dorp. Bouwen aan kennis kan niet zonder sociaal-culturele plaatsen van samenkomst. Kennis komt steeds vaker tot stand in netwerk- en *community*-verband, op fysieke en virtuele plekken waar mensen bij elkaar komen, discussiëren, onderhandelen, leren en creëren. Aan alle mogelijkheden die digitale middelen steeds meer bieden, voegen bibliotheken essentiële waarde toe: een prettige en stimulerende omgeving om te leren of te lezen, onder de mensen te kunnen zijn, te ontsnappen aan de continue *pressure of being connected*, en een plek waar van alles wordt georganiseerd. Iedereen is er welkom en mensen komen er in aanraking met andere culturen, leefwijzen en achtergronden. Op die manier draagt de bibliotheek bij aan het empathisch vermogen van een samenleving.

link met de lokale gemeenschap

De fysieke plek zorgt voor de lokale inbedding van de bibliotheek. Alleen al door er te zijn voor de leden van een gemeenschap; te voorzien in een plek waar zij elkaar kunnen ontmoeten en zich onderdeel kunnen voelen van die gemeenschap. En door het bieden van een podium aan lokale maatschappelijke en culturele organisaties, aansluitend bij de individuele behoeften en lokale aandachtsgebieden. Ook kan de bibliotheek mensen uitnodigen en stimuleren om zich te mengen in het lokale debat over zaken als lokale besluitvorming en gemeenschapskwesties, naast hun participatie via de digitale weg. Zo draagt de bibliotheek bij aan vorming van de lokale identiteit. Ze daagt uit verder te kijken en stimuleert betrokkenheid bij de maatschappij.

Hoe vervult zij die opdracht de komende jaren?

EEN BOEK
IS PAS EEN
BOEK ALS
HET EEN
BOEK IS

De komende jaren verschuift de wijze waarop de bibliotheek haar opdracht invult. Naarmate informatie steeds meer elders en gemakkelijk te vinden is, neemt de noodzaak voor de bibliotheek af om een eigen collectie beschikbaar te stellen. In een moderne netwerksamenleving worden lezen en leren steeds meer beïnvloed door, of zelfs onderdeel van, sociale processen. En snel ontwikkelende informatie- en communicatietechnologieën versterken de mogelijkheden om te delen met en een beroep te doen op anderen in de gemeenschap. De bibliotheek moet zich in de toekomst meer richten op het tot stand brengen, stimuleren en faciliteren van waardevolle verbindingen. Minder collectie, meer connectie.

verbindt mensen met informatie

De bibliotheek zet middelen in die aansluiten bij de wijze waarop mensen informatie delen en verwerven. Voor sommige doelen zijn traditionele gedrukte media het meest geschikt, voor andere doelen digitale. In de loop naar 2025 speelt de bibliotheek daarom actief in op de veranderingen die zich daarin voltrekken. Naast het ondersteunen in informatievaardigheden, helpt de bibliotheek - wanneer andere aanbieders dat niet doen - om de informatie te stroomlijnen.

Door hulp bij interpretatie en natuurlijk ook door het daadwerkelijk 'fysiek' faciliteren van toegang tot informatie. Bij dit laatste denken we aan het aanbieden van specifieke hardware ter gebruik, of toegang tot (betaalde) websites.

biedt een platform voor persoonlijke ontwikkeling

Meer dan ooit zijn mensen in staat om individueel en thuis te leren en te studeren. Met het wereldwijde web hebben zij alles tot hun beschikking. De bibliotheek is er voor wie meer wil en ontwikkelt zich tot een platform voor *social learning* waar mensen, ondersteund en gestimuleerd door de hulpmiddelen van de bibliotheek, samen kunnen werken en studeren. Bezoekers van de bibliotheek komen kennis halen én kennis brengen.

staat centraal in de lokale infrastructuur

De bibliotheek staat niet op zichzelf, ze opereert in de lokale maatschappelijke context.

Haar succes staat of valt met de connectie die zij teweeg brengt tussen mensen en de lokale gemeenschap, overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. Vanuit haar stevig verankerde positie en fysieke aanwezigheid in de samenleving, en vanwege haar laagdrempelig en betrouwbaar karakter, is ze een aantrekkelijke partner voor andere organisaties.

Ze faciliteert de toegang tot allerlei activiteiten. Er kan worden voorgelezen, boekenclubs verzamelen zich hier, auteurs kunnen vertellen over hun werk, er vinden debatten plaats, er is ruimte voor discussie, er zijn wellicht verbindingen met de plaatselijke toneel- en muziekvereniging en soms worden er gemeentelijke diensten aangeboden. De bibliotheek groeit uit tot lokale gids en makelaar.

biedt meer dan je zoekt

De bibliotheek biedt informatie in relatie tot andere bronnen. Zij legt connecties tussen wat de bibliotheek zelf in huis heeft en wat er elders te halen is. Ze biedt een voorselectie van informatie rondom thema's en biedt zo ordening in een overdaad aan informatie. Bovendien attendeert ze burgers met zo'n voorselectie op nieuwe thema's en invalshoeken. De bibliotheek nodigt ook de lokale gemeenschap uit om zelf verbindingen te leggen en informatie toe te voegen, en daarmee bronnen persoonlijker en interessanter te maken voor henzelf en voor andere bibliotheekgebruikers.

Vanuit welke waarden opereert de bibliotheek?

De bibliotheek toetst haar opdracht aan onderstaande publieke waarden. De combinatie van deze waarden vormt de legitimering voor de publieke taken die zij vervult.

1

toegankelijkheid

Van de toegang tot de openbare bibliotheek wordt niemand uitgesloten: iedere burger kan en mag gebruik maken van de diensten van de bibliotheek. Iedere bezoeker moet toegang hebben tot informatie met zo laag mogelijke (financiële) toegangsdrempels.

2

pluriformiteit

De bibliotheek maakt geen onderscheid, zij heeft een aanbod voor alle bevolkingsgroepen en bevordert zoveel mogelijk dat bevolkingsgroepen in aanraking komen met de denkbeelden van anderen.

3

onafhankelijkheid

De openbare bibliotheek is neutraal en niet-commercieel. Het samenstellen van een collectie en het leggen van connecties moet daarom losstaan van (politieke en economische) belangen.

4

betrouwbaarheid

De snelle toename aan informatie maakt het voor burgers van belang te weten op welke informatie zij in hun handelen kunnen vertrouwen. De bibliotheek heeft als betrouwbaar instituut de opdracht om burgers te ondersteunen bij het beoordelen van informatie.

Welke stappen moeten er worden gezet?

De ontwikkelingen in de informatietechnologie en de maatschappelijke en economische veranderingen maken dat bibliotheken hun dienstverlening anders moeten inrichten en hun bedrijfsvoering moeten aanpassen.

Zo blijven bibliotheken een rol van betekenis spelen in de toekomstige kennis- en informatiesamenleving.

integratie digitaal en fysiek

Bibliotheken zullen een groot deel van hun dienstverlening moeten verplaatsen naar digitale kanalen, want digitaal is sterk in opkomst. Beide domeinen zullen niet los van elkaar, maar aanvullend op elkaar moeten functioneren: de digitale bibliotheek vormt een aanvulling op de fysieke en vice versa. Beide versterken en verrijken elkaar en in beide domeinen wordt men uitgenodigd tot gebruik van de ander.

Bibliotheken moeten zorgen dat hun diensten via elk van de kanalen synchroon worden aangeboden, dan wel naar elkaar verwijzen. Met zo'n geïntegreerde benadering biedt de bibliotheek een rijkere ervaring en beleving voor de bezoeker. In de ideale situatie zijn de diensten van alle vestigingen van de bibliotheken in Nederland op een dergelijke wijze op elkaar afgestemd en wordt er een naadloos geïntegreerde bibliotheek van print en digitale content, advies, begeleiding en leeromgeving gerealiseerd.

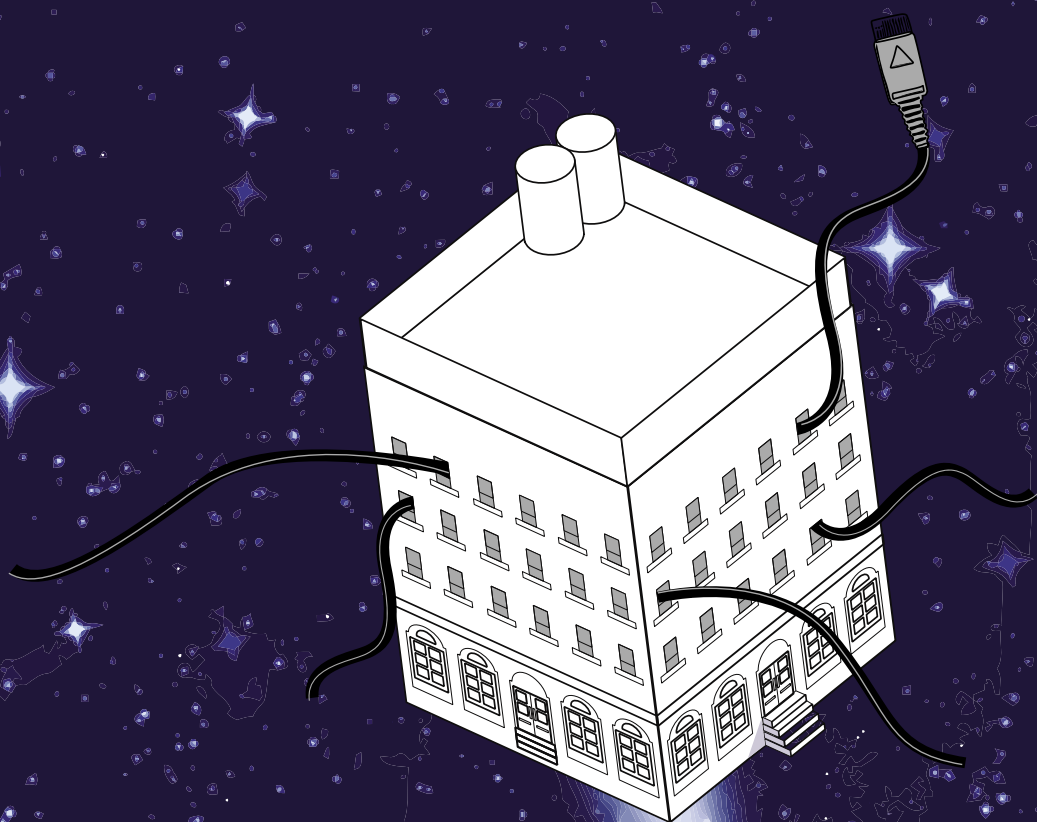

innovatief en ondernemend

Veranderingen in de samenleving en in de branche vereisen structurele innovatie voor een steeds actuele fysieke en digitale bibliotheek. Dit vraagt om een groot aanpassingsvermogen van de bibliotheken en hun medewerkers. Innovatie moet gericht zijn op diensten en producten, op een meer ondernemende bedrijfsvoering en op het vak van bibliotheekmedewerker. Dit veronderstelt een ondernemende houding van bibliotheken.

Ondernemerschap betekent dat bibliotheken open staan voor de wensen van het publiek en de mogelijkheden van de markt, en kritisch zijn op hun eigen activiteiten. Dat betekent ook dat ze de opbrengsten van hun maatschappelijke opdracht en de taken die daar aan bijdragen, inzichtelijk moeten maken en evalueren. De bibliotheek beweegt mee met de omgeving en reageert flexibel op veranderingen.

Bibliotheken moeten daarnaast met open vizier kijken naar andere aanbieders en kunnen waar mogelijk partnerschappen versterken en uitbouwen. Zo kan de bibliotheek door het sluiten van allianties met lokale partners uitgroeien tot een spil van de gemeenschap. Gezamenlijk optrekken, ook met commerciële aanbieders – elk vanuit een eigen rol – kan bijdragen aan het zo goed mogelijk realiseren van de publieke opdracht.

De bibliotheek, een vitale schakel in de kennissamenleving

De opdracht voor de openbare bibliotheek in 2025 is het leveren van een bijdrage aan de ontplooiing van het individu. De bibliotheek is een vitale schakel in een samenleving die het meer dan ooit van kennis en innovatie moet hebben. Ze is naast de school de enige instelling die garandeert dat iedereen toegang heeft tot informatie en bronnen om zichzelf te ontwikkelen. Decennia lang is drukwerk daarvan de belangrijkste drager geweest. In de toekomst gaat het om een veelheid aan soorten kennis en informatie. In databanken en elektronische boeken, op papier en in de hoofden van mensen. Mensen komen kennis halen en brengen. De bibliotheek is een knooppunt van allerlei vormen van kennis en informatie die op uiteenlopende manieren beschikbaar zijn en aan elkaar worden verbonden. Elke bibliotheek blijft actief invulling geven aan de vijf kernfuncties (lezen, leren, informeren, kunst & cultuur en ontmoeting en debat), en vult die op haar eigen manier in. De bibliotheek ontwikkelt zich tot een *hedendaagse agora*, een moderne sociaal-culturele marktplaats. Een centrale, dynamische ontmoetingsplaats, waar mensen komen om in een inspirerende omgeving kennis en vaardigheden op te doen.

Het is een plek waar men zich kan ontspannen met een boek, anderen kan ontmoeten, waar actief burgerschap wordt gestimuleerd. Een plek waar veel activiteiten plaatsvinden, al dan niet geïnitieerd door de bibliotheek zelf. De bibliotheek onderscheidt zich van andere ontmoetingsplekken door het toegankelijke, laagdrempelige en niet-commerciële karakter. Met deze fysieke bibliotheek biedt de bibliotheek meer waarde op sociaal-cultureel vlak in stad, wijk en dorp, en draagt ze wezenlijk bij aan gemeenschapsvorming en cohesie.

Leden commissie:

Job Cohen, o.m. voorzitter van de Raad van Toezicht van de Openbare Bibliotheek Amsterdam

Joke Hermsen, schrijver en filosoof

Valentine van der Lande, oprichter/directeur van uitgeefplatform TenPages.com

Kim Putters, directeur Sociaal Cultureel Planbureau

Paul Rutten, lector *creative business* aan de Hogeschool Rotterdam en onafhankelijk onderzoeker

colofon

Sectorinstituut Openbare Bibliotheken

Koninginnegracht 14
2514 AA Den Haag
Postbus 16160
2500 BD Den Haag

Telefoon: +31 (0)70 3090 222

Website: www.siob.nl

infosio@siob.nl

Redactie: Marleen Bos, Schrijfwerk

Concept en ontwerp: I DON/T BUY IT

Drukwerk: Ando, Den Haag

Naast deze korte samenvatting verschenen ook in aparte uitgaven een rapport en een trendrapport.

© Sectorinstituut Openbare Bibliotheken, Den Haag, januari 2014

**sectorinstituut
openbare
bibliotheeken**

naar een sterk en
toekomstbestendig
bibliotheekbestel

Het papiervisje (*Ctenolepisma longicaudatum*), ook wel boekenvisje is een klein insect, behorend tot de familie *Lepismatidae* in de orde van de *Zygentoma*. Indeling en naamgeving van de overkoepelende groepen hebben de laatste decennia nogal wat wijzigingen ondergaan en in de literatuur vindt men de *Lepismatidae* dan ook meestal nog terug in een oude orde *Thysanura*. Hoe dan ook, het zijn primitieve, primair vleugelloze ‘insecten’, of liever gezegd *Hexapoda* (zespotigen), want volgens sommige taxonomen moeten ze ook niet echt tot de insecten worden gerekend (althans, insecten *sensu stricto* – het taxonomische begrip *Insecta* heeft zelf door de eeuwen heen immers nog veel drastischer wijzigingen ondergaan).

De schubben die het lichaam bedekken, hebben een zilverachtige glans. Papiervisjes zijn in staat om vliegensvlug weg te glippen, worden ongeveer twee centimeter lang en worden aangetroffen in boeken en papieren. Ze voeden zich met organisch materiaal, zoals vezels in papier, kunstvezels uit cellulose en textiel van plantaardige vezels. Ook zwakkere soortgenoten en vervelde huiden worden gegeten.

— bron: Wikipedia

Digitale Erfgoed Bibliotheek

knooppunt voor kennis, contact en cultuur

Digitale Erfgoed Bibliotheek